

KULTUR

Ockultism, nostalgi och nässlor som bränns

PUBLICERAD 2013-08-29

På Stockholms gallerier angrips historien med nya perspektiv, gestaltat med alltifrån loppisfynd till brännässlor. Birgitta Rubin ser en stark säsongsöppning.

Birgitta Rubin

Text

Läs senare

Matts Leiderstam
”Okända okända”
Andréhn-Schiptjenko

Viktor Rosdahl

”Ytterstad”
Christian Larsen

Michael Johansson

”Shades and variables”
Galleri Andersson/Sandström

Meriç Algün Ringborg

”A work of fiction”

Galerie Nordenhake

Christine Ödlund

”Musik för Eukaryoter”.

Galleri Riis

Matts Leiderstam har ägnat många år åt att gräva i konsthistoriens lager, både som konstnär och som akademisk forskare. På Andréhn-Schiptjenko redovisar han nu sin senaste utgrävning – en dialog med i dag okända konstnärers porträtt av oidentifierade personer från 1600- och 1700-talen.

Ett av dessa anonyma, lågt värderade porträtt har han fyndat på en nätauktion, resten är avfotograferade i museisamlingar. De avbildade representerar olika kön, åldrar och klasstillhörighet. Dessutom finns här en ”Furie eller ock en vansinnig”, en hen med både kvinnliga och manliga drag.

Leiderstam har särskilt intresserat sig för perception i ett historiskt perspektiv för att avtäckta makt- och identitetsfrågor som leder vidare in i nutid. Här är det blickpositioner som styr den stiliga, precisa hängningen. I det stora gallerirummet hänger bilderna i serien ”Okända okända” ut från väggen, för att även redovisa baksidan där proveniensen ibland kan avslöjas. Ögonkontakten är dock central, direkt eller via speglingar.

Men allra mest uppskattar jag verket med originalmålningen i det första rummet. Det är en äldre herreman med vänliga ögon, som Leiderstam gett fysisk ”kropp” genom placeringen på ett staffli och med en monokrom målning som en matchande nederdel. Känslan av en levande människa är betydligt starkare här än i de digitala utskrifterna.

En trappa ner, på galleri Christian Larsen, råder ett historiskt korsdrag. Viktor Rosdahls svartvita, hallucinatoriska stadslandskap har referenser till alltifrån medeltidsmålares apokalyptiska, myllrande världar till funktionalisternas storskaliga, klossiga miljonprogramsområde, med inbyggd segregering.

Rosdahl är själv uppvuxen i en modern betongförort och samhällskritiken går som en underström i hans måleri. Men i de kaotiska dukarna upptäcker man efter hand nätverk av virvlande streck som både kan vara giftig rök och livgivande energi.

Rosdahl experimenterar vilt genom att måla med exempelvis blåbärssoppa och använda båda sidorna på en rullgardin – som i min favoritmålning ”Stad av svarta händer”, där man kan urskilja romerska akvedukter såväl som bostadsområdet Cooper village på Manhattan. Men Rosdahl står uppenbart vid ett vägskäl, eftersom här även finns målningar i färg med drag av 60-talets fotorealism.

Tillbakablickandet är tydligt även i Michael Johanssons skulpturer på Galleri Andersson/Sandström, tvärs över gården. Men här i en stram förpackning: fyrkantiga former och en platsbyggd ”vägg” där konsumtionssamhällets lämningar tålmodigt har fogats samman likt byggstenarna i datorspelet Tetris. Johansson bygger nya system med folkhemmets vardagsvaror: väskor, lådor, möbler, vitvaror fyndade i second hand-affärer eller på sajter som Blocket.

Resultatet är ready-mades i en minimalistisk tappning, där prylarna inte sorterats efter funktion, utan efter form och färg i glidande skalor. Det är vackert visuellt, som abstrakt konst. Men skulpturerna har också en politisk dimension, som återvinningsprojekt. De är dessutom roliga konversationspjäser, där många säkert kan identifiera delar och koppla dem till barndomsminnen.

Nostalgiska känslor ligger nära till hands även på Galerie Nordenhake i samma kvarter, där Meriç Algün Ringborg frossat i teakmöbler och andra halvgamla ”antikviteter”. Men här är syftet ett helt annat; hon har skapat en miljö för en fiktiv författare och undersöker i förlängningen skapandets villkor.

Framför allt har hon intresserat sig för hur regler och begränsningar påverkar kreativiteten, inspirerad av författaren Georges Perec, som 1969 gav ut romanen ”La disparition”, där bokstaven e saknas helt.

Algün Ringborg har i stället föresatt sig att konstruera ett tredelat verk enbart med exempelmeningar ur Oxford English dictionary. Det är en makalös prestation, som gränsar till stollighet. Både miljön, ett ljudverk och en nedladdningsbar detektivroman med standardingredienser som kärlek och mord har genererats ur detta uppslagsverk.

Jag både skrattar och blir skrämmd, eftersom hårda reglementen ger associationer till ett kontrollsamhälle – men även ett ekonomistiskt synsätt med mekaniserad produktion.

Alla dessa utställningar på Hudiksvallsgatan ger perspektiv på historien och bygger på imponerande arbetsinsatser. Men mest tagen blir jag av Christine Ödlunds utställning på Galleri Riis, i Konstakademiens hus. Här binder Ödlund samman de teman och tekniker hon arbetat med i många år. Det är ljudverk, videoanimationer, akvareller och kretslopp med levande växter, där vetenskap, ockultism och konst simultant krockar och smälter samman.

Hela miljön doftar drivhus, där galleriets besökare möts av ett grönskande hav av brännässlor som odlats fram i laboratorieglass. I bakgrunden ligger en ljudmatta, med loopar av indisk sitarmusik och acid rock.

Just detta verk, ”Musik för Eukaryoter”, bygger vidare på experiment från 1960- och 70-tal, där det visade sig att brännässlor

vissnar av hårdrock men frodas av mer harmoniska klanger. Ödlund har också inspirerats av nutida forskare i ekologisk kemi, som undersöker nässlornas kemiskt baserade kommunikation och amiralfjärilens trummande med sina framben på dess blad.

Fjärilen skymtar i den suggestiva videoinstallationen "Amiralens trädgård". På angränsande väggar hänger visualiserade ljudgrafer, som för tankarna till 1800-talets visionära skildringar av bergslandskap.

Dåtidens esoteriska läror har också fångat Ödlund i årtal, och i den monumentala gouachen "Världarnas krig" uppenbarar sig liknande former som hos Hilma af Klint. De har helt enkelt samma källor, men Ödlund ser också förbindelser till nutida vetenskap.

Dessa korskopplingar bygger på konstnärens logik. Men oavsett om man avfärdar det som flum eller ett fruktbart gränsöverskridande så är resultatet svindlande skönt. Det är näring för fantasin och faktiskt även för kroppen. När utställningen är slut ska de mineralrika nässlorna transformeras till mat, en framtidsvision så god som någon.

Samtliga utställningar visas i Stockholm till och med 29/9.

TEXT

BIRGITTA RUBIN

Publicerad: DN, 2013-08-29

<https://www.dn.se/arkiv/kultur/ockultism-nostalgi-och-nasslor-som-branns/>